

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Gulczyńska

Sędziowie: SA Jan Futro (spr.), SA Mikołaj Tomaszewski

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2013 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. S.

przeciwko K. K.

o zachówek

na skutek zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu zawarte w wyroku z dnia 9 października 2012 r.

sygn. akt XII C 957/11

1. zmienia zaskarżone postanowienie w punkcie 3 ppkt a i zasądzoną kwotę podwyższa do kwoty 1876,42 zł, a punkcie 3 ppkt b nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) tytułem nieuiszczonej kosztów opinii biegłego od pozwanej 3603,95 zł i od powoda z przysądzonego roszczenia 2116,50 zł a w punkcie 3 ppkt c nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Poznaniu) tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwanej kwotę 11769,66 zł i od powoda z przysądzonego roszczenia 6912,34 zł;
2. w pozostałej części zażalenie oddala;
3. oddala wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Mikołaj Tomaszewski Małgorzata Gulczyńska Jan Futro

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem zawartym w punkcie 3 wskazanego wyroku Sąd I instancji orzekając o kosztach procesu obciążył nimi pozwaną w 63%, a powoda w 37% i z tego tytułu zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 836,86 zł zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, (ppkt a); nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu z tytułu nieuiszczonych kosztów opinii biegłego: od pozwanej kwotę 3 588,27 zł a od powoda - z przysądzonego roszczenia - kwotę 2 132,28 zł, (ppkt b); nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu z tytułu nieuiszczonej opłaty od pozwu: od pozwanej kwotę 11 718,45 zł a od powoda - z przysądzonego roszczenia - kwotę 6 963,55 zł. (ppkt c)

W uzasadnieniu wskazał, że powód wygrał niniejszą sprawę w 63%, a więc w oparciu o treść art. 100 k.p.c. kosztami niniejszego postępowania obciążono w 63% pozwaną a w 37% powoda.

Łączny koszt opracowania opinii biegłego wyniósł kwotę 5 720,55 zł (5 642,19 zł + 78,36 zł), a nadto powód został zwolniony od kosztów sądowych i pozostała nieuiszczona opłata od pozwu w wysokości 18 682 zł. Konieczne stało

się ściągnięcia na rzecz Skarbu Państwa wskazanych w postanowieniu kwot, we wskazanym stosunku, zgodnie z treścią art. 113 ust. 2 punkt 1 w zw. z art. 113 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Strony były reprezentowane przez pełnomocników procesowych i w tym samym stosunku należało rozliczyć między nimi koszty tego zastępstwa, co skutkuje koniecznością zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda kwoty 1 836,86 zł tytułem zwrotu części poniesionego przez niego tego kosztu (ustalonego w oparciu o brzmienie § 6 punkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Na postanowienie to zażalenie wniósł powód zarzucając mu naruszenie art. 100 zdanie pierwsze k.p.c. poprzez błędne zastosowanie tego przepisu i stosunkowe rozdzielenie kosztów procesu w sytuacji, gdy żądanie powoda zostało, co do zasady uwzględnione w całości (według wyliczeń ułamkowych wskazanych w ustawie); naruszenie art. 98 § 1 k.p.c. poprzez brak zastosowania tego przepisu i w konsekwencji brak obciążenia pozwanej, jako strony przegranej sprawy kosztami procesu w całości; obrazę art. 321 § 1 k.p.c. ograniczającego zakres wyrokowania do przedmiotu, który był objęty żądaniem, albowiem przedmiotem postępowania SO Poznań XII C 957/10 z 9.10.12 było prawo powoda do zachowku, a prawo to (według wyliczeń ułamkowych wskazanych w ustawie) zostało w całości i bez uszczerbku potwierdzone wyrokiem SO Poznań XII C 957/10 z 9.10.12 r.

Ponadto zarzutów zarzucił, że niezależnie od przyjętych proporcji, podana kwota zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz powoda (1 836,86 zł), rozdzielone między strony kwoty nieuiszczonych kosztów opinii biegłego oraz kwoty nieuiszczonej opłaty od pozwu są nieprawidłowo policzone (błędny wynik),

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez obciążenie pozwanej kosztami procesu w całości i zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie 3.a) poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty: 14 400 zł, przy czym wniosek o krotność stawki kosztów zastępstwa procesowego uzasadniał zwiększonym nakładem pracy związanym z zachowaniem strony pozwanej, która mnożyła komplikacje co do przedstawianych stanowisk procesowych; zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie 3.b) poprzez obciążenie pozwanej w całości kosztami opinii biegłego w kwocie: 5 720,55 zł oraz zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie 3.c) poprzez obciążenie pozwanej w całości kosztami nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu w kwocie 18 682 zł.

Rozpoznając zażalenie Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne aczkolwiek tylko w nieznaczej części..

Przepisy rządzące zwrotem kosztów procesu łączą obowiązek ich ponoszenia przez strony z faktem przegrania sprawy. Kwestię czy i w jakim zakresie strona przegrała sprawę ocenia się według tego czy żądania strony zostały w całości lub w części uwzględnione. Żądanie takie określone jest w postaci roszczenia w formie przedstawionej przez powoda (roszczenia w znaczeniu procesowym). Wbrew sugestiom powoda przedmiotem jego roszczenia procesowego nie było żądanie ustalenia, że przysługuje mu zachówek w wysokości określonej przepisami kodeksu cywilnego. Wskazane roszczenie procesowe zmierzało wprost do uzyskania wyroku nakazującego pozwanej spełnienia świadczenia pieniężnego tj. zapłaty przez nią kwoty 373 623 zł. Wartość przedmiotu sporu określa – zgodnie z art. 126¹ § 1 k.p.c. - kwota pieniężna będąca przedmiotem sporu. Bez znaczenia są podkreślane w zażaleniu fakty czy oceny wynikające z przeprowadzonych dowodów w tym opinii biegłego. Zarzuty ich dotyczące mogły być podnoszone w apelacji kwestionującej rozstrzygnięcie. Przy rozstrzyganiu o kosztach procesu znaczenie ma jedynie fakt (poza szczególnymi okolicznościami wynikającymi np. z uznania powództwa czy zaspokojenia roszczenia w toku procesu) w jakim stosunku powód wygrał sprawę.

Stosunkowy podział kosztów procesu dotyczy ich całości, co oznacza przyjęcie za podstawę obliczeń sumy należności obu stron, ustalonych stosownie do zasad z art. 98 § 2 i 3 k.p.c. (oraz art. 99 k.p.c. w wypadkach tam wskazanych). Sumę tę dzieli się proporcjonalnie do stosunku, w jakim strony utrzymały się ze swymi roszczeniami lub obroną otrzymując w wyniku kwoty, stanowiące ich udziały w całości kosztów. Jeżeli poniesione przez stronę koszty

przewyższając obciążając ją udział - zasądzeniu na jej rzecz podlega różnica. (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 1991 r. II CZ 255/90-OSP 1991 z. 11-12 str. 530). Oczywiście do takich samych matematycznych wyników można dojść rozdzielając poszczególne koszty.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 9 października 2012 r. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 234 358,38 zł. Niewątpliwie proporcja żądania powoda w stosunku do oddalonego prawomocnie roszczenia pozostaje w proporcji ok. 63:37. W tej sytuacji oczywiste zastosowanie znajdował przepis art. 100 k.p.c. dotyczący stosunkowego rozdzielenia kosztów.

Zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. dotyczący zakazu orzekania przez Sąd z przekroczeniem żądań powoda jest niezrozumiały skoro Sąd Okręgowy orzekł w granicach podstaw faktycznych i kwoty żądanej przez powoda

Odnosząc się do stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu wskazać można, że kwestionując błędy rachunkowe dotyczące kosztów zastępstwa procesowego, powód w rzeczywistości kwestionuje wysokość stawki ustalonej przez Sąd z tego tytułu w kwocie minimalnej. Tymczasem zgodnie też z art. 109 § 2 k.p.c. orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Te same kryteria wskazuje § 2 ust. 1 powołanego przez Sąd Okręgowy Rozporządzenia stwierdzając, że zasądzając opłatę za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy radcy prawnego, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Nie można nie zauważyć, że wszystkie wymienione kryteria mają charakter ocenny. Pogląd ten podzielany jest zarówno przez doktrynę jak i orzecznictwo. Przyjmuje się, że w obecnym stanie prawnym sąd ocenia zatem wysokość podlegającego zwrotowi wynagrodzenia na podstawie autonomicznie określonych przesłanek i każdorazowo, oceniając charakter sprawy, uwzględnia rzeczywisty nakład pracy pełnomocnika i podjęte przez niego w sprawie czynności (zob. uzasadnienie uchwały SN z dnia 30 stycznia 2007 r., III CZP 130/06, OSNC 2008, nr 1, poz. 1, z glosami A. Zielińskiego, OSP 2007, z. 12, poz. 140 i G. Julke, GSP Prz. Orz. 2008, nr 3, s. 67). Brak niezmiennych i ściśle porównywalnych kryteriów nakazuje uznać, że określenie wysokości wynagrodzenia pełnomocnika stanowi istotny atrybut sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji.

Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem sąd odwoławczy władny jest zakwestionować w takich sytuacjach ocenę sądu I instancji jedynie wtedy, gdy oparta jest ona na ustaleniach oczywiście sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, orzekając sąd nie wziął pod uwagę wszystkich wymienionych wyżej kryteriów albo ocena tych kryteriów rażąco odbiega od praktyki orzeczniczej względnie jego stanowisko nie zostało w sposób należyty uzasadnione. Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Zauważyć należy, że powód kwestionując samo wyliczenie zasądzonych bądź ściągniętych kosztów nie przedstawił swojego wyliczenia

Przyjmując za Sądem Okręgowym, że każda ze stron poniosła koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej z kosztami opłaty skarbowej (po 7 217 zł) należy przyjąć, że łącznie z tego tytułu koszty wyniosły 14 434 zł. Pozwana winna je ponieść w 63 % tj. w kwocie 9 093,42 zł a skoro poniosła je w wysokości 7 217 zł winna zwrócić powodowi część poniesionych kosztów w kwocie 1 876,42 zł.

Wobec niekwestionowania kosztów opinii biegłego ustalonej na 5 720,55 zł i mając na względzie przyjętą proporcję rozdzielenia kosztów, pozwana winna ponieść te koszty w wysokości 3 603,95 zł a powód w wysokości 2 116,50 zł.

W przypadku opłaty sądowej wynoszącej 18 682 zł. pozwana winna zapłacić Skarbowi Państwa 11 769,66 zł a powód z 6 912,34 zł;

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie powołanego przepisu art. 100 k.p.c. i art. 386 § 1 k.p.c. w z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 postanowienia.

W pozostałej części zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

Na koszty postępowania zażaleniowego składają się poniesione przez powoda koszty zastępstwa procesowego w wysokości 1200 zł i opłata sądowa w wysokości 217 zł. O kosztach tego postępowania orzeczono zgodnie z art. 100 k.p.c. uwzględniając, że powód wygrał sprawę w tym postępowaniu w 0,5 %

Uzasadniało to oddalenie wniosku powoda o zasądzenie tych kosztów na podstawie art. 100 zd. drugie k.p.c.

Mikołaj Tomaszewski Małgorzata Gulczyńska Jan Futro